

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

GÜZEL SANATLAR LİSESİ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI
MİNYATÜR DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

Ankara 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI	4
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER	5
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI.....	6
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	7
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	8
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	9
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE VE SÜRELERİ	10
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	11

GİRİŞ

Geleneksel sanatlar, toplumların kültürleri hakkında bilgi veren, özgün ve yöresel özellikleri yansıtan değerlerdir. Anadolu topraklarında sayısız uygarlıklar yaşamıştır. Türk toplumu, yüzyıllardır Anadolu’da farklı kültürler içinde toplumsal değerlerini koruyarak kendine has kültürel değerleri bugünlere taşımıştır. Bu kültürel değerlerden en önemlileri de “geleneksel Türk sanatları”dır. Geleneksel Türk sanatları, Türk toplumunun duygu, düşünce ve beğenisini geçmişten günümüze taşımaktadır. Kültür mirası için bu değerlerin taşınması çok önemlidir. Çünkü kültür mirası geçmişin tanığıdır. “Varka ile Gülşah” minyatürlerinde Uygur Türk tipini çizen sanatçı, giyim-kuşam ve davranış dışında o dönemin Türk tipini de günümüze taşımaktadır. Kültürün özünü ve temelini oluşturan geleneksel sanatlar, hem kendi toplumuna hem de evrensel düzeyde dünya üzerindeki farklı kültürlerle katkı sağlar. Minyatür sanatının Orta Asya’dan Çin’e, İran’a, Anadolu’ya ve Bizanslılar vasıtasıyla Avrupa’ya geçişi bunun en güzel örneğidir. El sanatları, bir toplumun kültürel özelliklerinin en önemli belgeleridir. El sanatları, bireylerin bilgi ve becerisi ile doğal hammaddelerin kullanıldığı; renklerinde, motiflerinde ve hikâyelerinde o toplum kültürünü yansıtan değerlerdir.

Güzel Sanatlar Lisesi Geleneksel Türk Sanatları Minyatür Dersi Öğretim Programı, öncelikle öğrencilere; geleneksel sanatlarımızdan ebru, minyatür, cilt, hat, tezhip, kat’ı ve halı-kilim sanatlarımız ile ilgili belirli bir bilgi birikimi kazandırılması amacıyla hazırlanmıştır. Geleneksel sanatlarımızdan yukarıda sıraladıklarımıza kısaca değinildikten sonra minyatür sanatına yoğunlaşmıştır. Programda minyatür sanatına yönelik geleneksel minyatür örneklerinden kopya, konulu minyatür çalışmaları ve halı-kilim motifleri ile özgün tasarımlara yer verilmiştir.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

Geleneksel Türk Sanatları (Minyatür) Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bu programla öğrencinin;

1. Geleneksel sanatlarımızdan ebru, minyatür, cilt, hat, tezhip, kat'ı ve halı-kilim sanatlarımız ile ilgili belirli bir bilgi birikimi kazanması,
2. Minyatür sanatının kullanıldığı yerleri kavraması,
3. Minyatür sanatının konularını, renk ve kompozisyon özelliklerini kavraması,
4. Doğu minyatürleri ile Batı minyatürlerindeki konu ve kompozisyon özelliklerini ayırt etmesi,
5. Minyatür sanatının gelişim süreci içerisinde Uygur, Selçuklu ve Osmanlı dönemi minyatürlerinin genel özelliklerini ayırt etmesi,
6. Geleneksel sanatlardan minyatür sanatının tanınması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında duyarlılık kazanması,
7. Minyatürün çağdaş Türk sanatı üzerindeki etkilerini kavraması,
8. Uygulama çalışmaları ile minyatür sanatının konu, renk ve kompozisyon özelliklerini öğrenmesi,
9. Uygulama çalışmaları ile minyatür sanatını özgün tasarımlara taşıması,
10. Halı-kilim motiflerinden yola çıkarak özgün tasarımlar yapması amaçlanmaktadır.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER

Geleneksel Türk Sanatları Minyatür Dersi Öğretim Programı ile kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur:

1. Görsel okuma
2. Gözlem yapma
3. Analitik düşünme
4. Estetik duyarlılık
5. Yaratıcı düşünme
6. Araştırma
7. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma
8. Sentez yapma
9. İletişim
10. Mekânı algılama
11. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
12. Problem çözme

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör öğrencinin mevcut bilgi birikimidir. Bu ortaya çıkarılıp ona göre öğretim planlanmalıdır. Öğrenme anlamlı olmalıdır. Yeni öğrenilecek kavram, bilgi ve ilkeler daha önceki bilgilerle ilişkilendirilmelidir. Öğrencinin öğrendiği ilkeyi veya bilgiyi farklı durumlara ve problemlere uygulayabilmesine olanak sağlanmalıdır. Yeni konunun ana ilkeleri çeşitli örneklerle uygulatılarak öğrencinin birleştirme, kaynaştırma ve bağdaştırma yapması sağlanmalıdır. Anlatım yöntemin yanında derslerde soru cevap ve tartışma tekniklerinin kullanılması önemlidir. Öğretmen, öğrencinin bilgiyi anlamasını sağlamak için daha önce öğrendikleriyle yeni bilgilerini birleştirmesine yardım etmelidir.

Öğrenciler konunun temel yapısını (kavramları, ilkeleri) tümevarım yoluyla keşfederler. Bu amaçla öğretmen öğrencilere çok fazla örnek sunmalıdır. Öğrenci bu özel örneklerdeki benzerlik ve farklılıkları gözleyerek, inceleyerek genel yapıyı keşfetmelidir. Öğrencilerin temel yapıları keşfedebilmeleri için öğrenme sürecine aktif katılmaları gerekir. Öğretmen, etkinlik gezilerine (müze, sergi vb.) önem vermeli; geziler aracılığı ile öğrencilerin sanat zevkini ve estetik duygularını geliştirmelerini sağlamalıdır. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınarak aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler hazırlanmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin araştırma yaparak konuyu kendi çabalarıyla araştırmasına gözlem yapmasına fırsat vermelidir. Bu, aynı zamanda öğrencilerin ifade yetisini artırır.

Öğrenciyi harekete geçiren en önemli güdü merak, başarılı olma ve birlikte çalışmadır. Öğrenciler başarılı ve yeterli oldukları alanlara daha çok ilgi duyarlar. O nedenle sınıfta öğrencilerin başarıma güdüsü doyurulmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kendi kendini denetlemesini ve dıştan etki olmadan içten gelen bir istekle öğrenmeyi pekiştirmesini sağlamalıdır.

Öğrencilerin, bir problemi kendi başlarına çözmeleri, yeni bir bilgiyi kendi kendilerine bulmaları birer pekiştirme rolü oynar. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrenme güçlük ve eksikliklerini tespit edici çalışmalar yapılmalı ve bunlar bir sonraki konuya geçmeden önce tamamlanmalıdır.

Sınıf ortamı, öğrencileri öğrenmeye motive etmek ve öğrencilerin konuya ilgisini çekmek için öğrenmeye uygun olarak düzenlenmelidir. Bu düzenlemenin nasıl olacağına öğretmen ve öğrenciler birlikte karar vermelidir. Öğrencilerin yeni öğrendikleri ile geçmiş yaşantılarında kazandıkları bilgileri bütünleştirmeleri ve bilgiyi anlamlandırmaları için anlamlandırma ve örgütleme stratejilerinden yararlanılabilir. Bu amaçla proje çalışmaları, tasarımıyarak öğrenme, öğretmek öğrenme, iş birlikli öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme; öğretimi geliştirmek, öğrenciyi güçlendirmek, öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu artırmak, öğrenci ilerlemesi hakkında öğretmene sürekli veri sağlamak, öğrenci, öğretmen ve programın zayıf noktalarını erken tespit edip geliştirmek için tanıda bulunmak ve değerlendirme verilerine yanıt olarak öğretim metotlarını adapte etmek için bilgi toplama sürecidir. “Yapma” ve “oluşturma”, görsel sanatlar eğitiminin önemli bileşenleridir. Görsel sanatlara ilişkin bilgi, ortaya konan ürün ve ürün yapma süreci gibi değerlendirilebilir. Bilgi, süreç ve ürün birbirleriyle iç içedir ve her biri değerlendirme sistemi içinde temsil edilmelidir.

Görsel sanatlarda değerlendirme genellikle performansa dayalıdır. Farklı türdeki performansları değerlendirmek için üst düzey düşünme becerilerinin de ölçülmesini sağlayan çoklu değerlendirme stratejileri kullanılmalıdır. Bu tarz bir değerlendirme, ortaya konan ürünün yanı sıra ürünün meydana getirildiği süreci ve yapılan işlemleri de dikkate alır. Bu işlemler, ürün oluşturmada temel olan düşünme ve problem çözme becerilerini de içermektedir. Programda yer alan psikomotor ve duyuşsal becerilerin değerlendirilmesi için performansa dayalı değerlendirme kullanılabilir. Performansa dayalı değerlendirme amacıyla ürün ve ürünün oluşturulması sürecinde öğrencilerden beklenenlere ilişkin net ve güvenilir ölçütlerden oluşan derecelendirme ölçeği ya da dereceli puanlama anahtarı şeklinde tasarlanmış gözlem formları kullanılabilir. Geleneksel Türk sanatları minyatür dersinde ölçütler belirlenirken öğrencinin minyatür sanatı örneklerini tanıması, yaptırılan minyatür örneklerinin renk ve teknik özellikleri, yapılan çalışmanın özgünlüğü, öğrencinin çalışmalarına üslubunu ve biçim anlayışını yansıtması, sentez ve yorumlama becerisi göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğrencilerin kendi çalışmalarını ve arkadaşlarının çalışmalarını eleştirel bir gözle değerlendirmelerine, yapmış oldukları değerlendirmeleri uygun bir dille ifade etmelerini sağlayan öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Öğrencinin en iyi çalışmalarını topladığı, öğrencinin yıl içinde göstermiş olduğu gelişimi değerlendirmek amacıyla kullanılan öğrenci ürün dosyalarının (portfolyo) yanı sıra proje ve performans çalışmaları da bu derste kullanılacak ölçme araçlarındandır.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

1. Öğretmen; anlatacağı konuyla ilgili hazırlık yapmalı, konuyu sade ve anlaşılır kılmalıdır.
2. Öğretmen, konuyu anlatırken geleneksel Türk sanatlarındaki dikkat çekici bilgi ve örnek-
lere yer vermelidir.
3. Anlatılacak konuyla ilgili görsellerle desteklenmiş sunular hazırlanmalıdır.
4. Müzelerin hayatın içerisinde; canlı, dinamik, farklı sosyal ve kültürel etkinliklerin yapıldığı, yaşayan mekânlar olduğu örnek faaliyetlerle gösterilmelidir. Öğrenciler özellikle minyatür, halı-kilim vb. geleneksel sanat eserlerinin olduğu müzelere götürülmeli; öğrencilere müzede eserlerin karşısında eser analizleri ve çizimler yaptırılmalıdır.
5. Öğrencilere; geleneksel sanatlarımızın toplumların kültür değerlerinin oluşmasında, ta-
nınmasında ve nesilden nesile aktarılmasındaki rolü ve önemi kavratılmalıdır.
6. Öğrencilere; öncelikle geleneksel sanatlarımızdan minyatür sanatının konu, renk, biçim ve kompozisyon özelliklerini yansıtan sanatçıların eserlerinden minyatür çalışmaları yaptırılmalıdır.
7. Öğrencilere, geleneksel minyatür örneklerini kopyaladıktan sonra özgün, minyatür özelliği taşıyan çalışmalar yaptırılmalıdır.
8. Öğrencilere halı-kilim motiflerinden yola çıkılarak özgün tasarımlar yaptırılmalıdır.
9. Öğrencilere; özellikle halı-kilim motiflerinin konu, biçim, renk özellikleri kavratılmalı, il-
meklere yansıtılan duygular üzerinde durularak manevi değerler pekiştirilmelidir.
10. Programın uygulanması sürecinde öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini aktif olarak kullanmalarına olanak sağlayacak etkinlik ve çalışmalara yer verilmelidir.
11. Sanat manevi, kültürel ve evrensel değerlerin aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan üniteler ve kazanımlarla ilişkilendirilerek tabloda sunulan değerlerle ilgili çalışmalara yer verilmesi önemlidir. Etkinlik ve çalışmalar tasarlanırken örnek olarak verilmiş konu başlıklarından yararlanılabilir.

Değerler	Konu Başlığı
Hoşgörü	Farklılıklara karşı hoşgörü
Alçak gönüllük	Tevazu
Çalışkanlık	Kararlılık
Vatanseverlik	Millî ve manevi değerleri benimseme

Bu değerlerin, öğrencilere aktarılabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak ders kitabında etkinlik, çalışma, araştırma konusu veya okuma parçası olarak yer alması sağlanmalıdır.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Programda ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. Program üç üniteden oluşmaktadır. Kazanımlar; ünite numarası, konu numarası ve kazanım numarası esas alınarak numaralandırılmıştır. Kazanımlara ilişkin açıklamalar, sınırlamalar veya uyarılar kazanımı takip eden satırda italik yazı karakteriyle ifade edilmiştir.

Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

Ünite no.	Konu no.	Kazanım no.	Kazanım İfadesi	Kazanım Açıklaması
		1.2.1.	Minyatür sanatının tarihçesini açıklar.	<i>Uygur, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi minyatürleri hakkında görsellerden yararlanılarak bilgi verilmelidir.</i>

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE VE SÜRELERİ

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Geleneksel Sanatlar	16	16	22
Türk Minyatür Sanatının Genel Özellikleri	12	16	22
Uygulamalar	7	40	56
TOPLAM	35	72	100

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI MİNYATÜR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

1. GELENEKSEL SANATLAR

1.1. Ebru

1.1.1. Ebru sanatının tarihçesini açıklar.

1.2. Minyatür

1.2.1. Minyatür sanatının tarihçesini açıklar.

Uygur, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi minyatürleri hakkında görsellerden yararlanılarak bilgi verilmelidir.

1.2.2. Minyatür sanatının önemli nakkaşlarını ve eserlerini tanır.

1.2.3. Türk minyatür sanatının genel özelliklerini kavrar.

1.2.4. Minyatür sanatının çağdaş sanatlar üzerindeki etkisini değerlendirir.

1.3. Cilt

1.3.1. Cilt sanatını açıklar.

1.3.2. Cilt kapaklarındaki süsleme çeşitlerini tanır.

1.4. Hat

1.4.1. Hat sanatının tarihçesini açıklar.

1.4.2. Hat sanatı çeşitlerini açıklar.

1.4.3. Hat sanatının önemli sanatçılarını tanır.

Sultan Abdülmecid, Mustafa Rakım, Veliyüddin Efendi, Kazasker Mustafa İzzet gibi minyatür sanatçıları ve önemli eserleri hakkında bilgi verilmelidir.

1.4.4. Hat sanatının çağdaş sanatlar üzerindeki etkisini değerlendirir.

1.5. Tezhip

1.5.1. Tezhip sanatının tarihçesini açıklar.

1.5.2. Tezhip sanatının önemli sanatçılarını tanır.

1.6. Kat'ı

1.6.1. Kat'ı sanatının tarihçesini açıklar.

1.7. Halı-Kilim

1.7.1. Halı-kilim sanatını açıklar.

1.7.2. Halı ve kilimler üzerindeki desenlerin özelliklerini açıklar.

2. TÜRK MİNYATÜR SANATININ GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1. Uygur Minyatürleri

2.1.1. Uygur minyatürlerinin genel özelliklerini açıklar.

2.1.2. Uygur minyatürlerinin konularını kavrar.

2.1.3. Uygur minyatürlerinin kompozisyon özelliklerini açıklar.

2.1.4. Uygur minyatürlerinde renk kullanımını açıklar.

2.2. Selçuklu Dönemi Minyatürleri

- 2.2.1. Selçuklu Dönemi minyatürlerinin genel özelliklerini açıklar.
- 2.2.2. Selçuklu Dönemi minyatürlerinin konularını kavrar.
- 2.2.3. Selçuklu Dönemi minyatürlerinin kompozisyon özelliklerini açıklar.
- 2.2.4. Selçuklu Dönemi minyatürlerinde rengin kullanımını açıklar.

2.3. Osmanlı Dönemi Minyatürleri

- 2.3.1. Osmanlı Dönemi minyatürlerinin genel özelliklerini açıklar.
- 2.3.2. Osmanlı Dönemi minyatürlerinin konularını kavrar.
- 2.3.3. Osmanlı Dönemi minyatürlerinin kompozisyon özelliklerini açıklar.
- 2.3.4. Osmanlı Dönemi minyatürlerinde rengin kullanımını açıklar.

3. UYGULAMALAR

3.1. Geleneksel Minyatür Örneklerinden Kopya

- 3.1.1. Minyatür sanatının genel özelliklerini uygular.
- 3.1.2. Minyatür sanatının kompozisyon özelliklerini uygular.
- 3.1.3. Minyatür sanatındaki renk kullanımını uygular.

3.2. Konulu Minyatür Çalışmaları

- 3.2.1. Belirlenen konuda minyatür özelliklerine uygun olarak çalışma yapar.
Düğün, bayram törenleri gibi konularda çalışmalar yaptırılabilir.
- 3.2.2. Özgün minyatür çalışmaları yapar.

3.3. Halı-Kilim Motifleri İle Özgün Tasarımlar

- 3.3.1. Halı-kilim motiflerini yorumlar.
- 3.3.2. Halı-kilim motiflerinden yola çıkarak özgün tasarımlar yapar.